

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 15068
Tarih : 27.10.2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de sayıları her geçen gün artan balık çiftliklerinin faaliyetleri son yıllarda kontrol edilemez boyuta ulaşmıştır. Bu tesislerin ekosisteme, su varlıklarına, çevreye, kültürel ve doğal korunacak alanlara, biyoçeşitliliğe ve burada üretilen su canlılarının halk sağlığına verdiği zararların tespit edilmesi, bu zararlara karşı bütüncül çözümler üretilmesi amacıyla Anayasa’nın 98. ve İç Tüzüğü’nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve talep ederim.

Murat ÇEPNİ

İzmir Milletvekili

GEREKÇE

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)'nın 2018 yılında yayınladığı raporda; iklim değişikliğinden, denizlerde bırakılmış balıkçılık araçlarından kaynaklanan hafriyattan, mikroplastiklerin sebep olduğu kirlilikten ve aşırı avlanma gibi pek çok nedenden dolayı denizlerdeki balık türlerinin %30'undan fazlasının tamamen tükenmekte olduğunu açıklamıştır. Yanlış uygulamalar nedeniyle deniz balıklarının hızla azalması sonucu, dünya ülkeleri entansif balık yetiştiriciliğine yönelmiş, kültür balıkçılığı için kurulan balık çiftliklerinin sayısı hızla artmıştır. Kültür balıkçılığı, okyanus, deniz ve göllerde; gıda veya diğer amaçlar için sucul canlıların özel olarak yetiştirilmesidir. Balık üretimi faaliyetlerinde kapalı sistem üretim ve açık sistem üretim tekniği kullanılmaktadır. Göllerde ve açık denizlerde yapılan kültür balıkçılığı, biyolojik kirlilik, organik kirlilik, kimyasal kirlilik, habitat değişikliği, gıda güvenliği ve halk sağlığı tehlikeleri oluşturmakta ve çevre için önemli riskler barındırmaktadır.

Açık sistemle yapılan üretimde, işletme ve üretim aşamasında, kapalı sistemlerde ise sistemin kurulması, işletilmesi ve kapatılması esnasında çevresel zararlar oluşmaktadır. Kültür balıkçılığında havuzlar, kanallar, akvaryum, kafesler ve çitler kullanılan yapılardır. Çevresel zararlara neden olan kirleticiler, balık dışkıları, kimyasallar (insektisitler ve kalite artırıcı maddeler), ilaçlar, virüsler, bakteriler ve balık yemleridir. Kirleticiler genellikle çiftlik etrafındaki çevreyi etkilemekte kalmamakta, daha uzak mesafelere de etki edebilmektedir. Sucul canlılarda görülen hastalıkların yayılması gibi etkiler, türlerin kompozisyonunu değiştirmekte, hastalıklı balıkların ortama verilmesi ve kirleticiden (bakteriler, virüs ve balık yemleri) kaynaklanan zarar da ekosistemde önemli etkiler yapmaktadır. Kirleticiler, direk veya dolaylı yoldan halkın kullandığı su varlıklarını da etkilemektedir. Çiftlikte yetiştirilen balıklara yem yapılması için doğal ortamdan balık yakalanmakta bu yüzden denizlerde balık popülasyonu azalmaktadır.

Balık çiftliklerinin inşaat aşamasında, kazı ve hafriyat işlerinde kullanılan kamyonlar ve deniz taşıtları hava kirliliğine ve gürültüye neden olmaktadır. Havuzların suyla doldurulması sırasında yeraltı suyu seviyesinde alçalma meydana gelmektedir. Süzme işleminden geçen sular, tortulanmış toprak, benzin ve yağ suları kirletebilmektedir. Bu nedenle denizlerde ve göllerde flora ve fauna olumsuz olarak etkilenmektedir. Su altındaki floranın bitki ve hayvanların beslenme ve yumurtlaması için önemi çok büyüktür. Balık çiftliklerinde çok sayıda kafes bulunması türlerin hareketini engelleyebilmekte, sudaki sirkülasyon yavaşlatmakta dolayısıyla su kalitesinin bozulmasına yol açabilmektedir. Balık çiftliklerinin verimliliğini arttırmak için hastalık ve parazit önleyici kimyasal maddeler suya katılmaktadır. Yetiştirilen

balık sayısı fazla olduğunda, hastalık oluşma ve yayılma riskinin de çok yüksektir. Aynı zamanda balıklar arasında oluşan bir hastalık çok kısa sürede doğal ortama yayılabilmektedir. Gereğinden fazla yemleme ve balık dışkıları en önemli organik atık kaynaklarıdır. Atıklar suda fosfor ve nitrojen gibi maddeler açığa çıkarmakta bu da alg büyümesini hızlandırarak ortamı toksik hale getirebilmektedir. Derinlerdeki oksijen azalması biyolojik faaliyetlerin ve kimyasal reaksiyonların hızını etkilemekte, ağır metal ve sülfür gibi maddeleri açığa çıkartmaktadır. Fazla miktardaki yemler yüzeye çıkarak yağ tabakası oluşturmaktadır. Bu tabaka ışık geçirimsizliğini azaltmakta ve anaerobik ortama yol açmaktadır. Kafeslerden doğal ortama hastalık ya da parazit yayabilmekte ve bozulan genler hibritleşmeye neden olmaktadır. Bu tesislerde yetiştirilen balıklar insan sağlığı için risk faktörleri taşımaktadır. Çiftliklerde su canlılarını hastalıklardan koruma amaçlı aşırı antibiyotik kullanımının, bu ürünleri tüketenlerde "antibiyotik direnci" oluşturduğu da iddia edilmektedir

Türkiye'de kültür balıkçılığının en çok yapıldığı alan Ege bölgesi özellikle Muğla ve İzmir illeri ve Karadeniz Bölgesidir. Son yıllarda Mersin kıyı bölgelerine yüzlerce balık çiftliği ruhsatları verilerek, Doğu Akdeniz havzası kirletilmektedir. Devlet tarafından bu tesislere teşvik verilmesi ile sayıları giderek artmaktadır. TÜİK verilerine göre Türkiye'nin kültür balığı üretimi, son 10 yılda 315 bin tonu geçmiştir. Balık çiftliklerin kurulmasıyla ilgili olarak ÇED (Çevresel Etki Değerlendirme) raporları alınmamaktadır. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğine göre, kültür balıkçılığı projelerinde, 1.000 ton/yıl ve üzeri üretim olanlardan ÇED kararı istenmektedir. Balık çiftlikleri yıllar içerisinde ÇED kararı dışında kalacak büyüklükte alanlarını giderek genişletmektedir. Bu tesislerin denetimleri de etkin yapılmamaktadır. Tesislerin kurulu olduğu alanda halk ve demokratik kitle örgütleri yıllardır bu çiftliklerin ÇED gerekli değildir kararına ve neden oldukları çevre kirliliği ve kokuya karşı mücadele vermek zorunda kalmaktadır. ÇED konusunda yapılan usulsüzlüklere ilişkin mahkeme kararları da mevcuttur. Türkiye'nin taraf olduğu Ramsar Sözleşmesi, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Doğal Yaşama Ortamlarının Korunması Sözleşmesi ve Paris Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmelerine aykırı olarak faaliyet gösteren ve sayıları her geçen gün artan balık çiftliklerinin faaliyetleri son yıllarda kontrol edilemez boyuta ulaşmıştır. Bu tesislerin ekosisteme, su varlıklarına, çevreye, kültürel ve doğal korunacak alanlara, biyoçeşitliliğe ve burada üretilen balıkların halk sağlığına verdiği zararların tespit edilmesi, bu zararlara karşı bütüncül çözümler üretilmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılması elzemdir.

1	TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ	ADANA	<i>Thann</i>
2	SAİT DEDE	HAKKARİ	<i>J. D. S.</i>
3	GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	<i>G. Kiliç</i>
4	KEMAL PEKÖZ	ADANA	<i>Kemal P.</i>
5	HABİP EKSİK	IĞDIR	<i>H. E.</i>
6	SIDIK TAŞ	SİİRT	<i>S. Taş</i>
7	NURAN İMİR	ŞIRNAK	<i>N. İmir</i>
8	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	<i>A. Ö.</i>
9	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	<i>H. K.</i>
10	REMZİYE TOSUN	DİYARBAKIR	<i>R. T.</i>
11	RIDVAN TURAN	MERSİN	<i>R. T.</i>
12	ABDULLAH KOÇ	AĞRI	<i>A. K.</i>
13	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	<i>Ö. Ö.</i>
14	MUAZZEZ ORHAN IŞIK	VAN	<i>M. O. I.</i>
15	ERDAL AYDEMİR	BİNGÖL	<i>E. A.</i>
16	ZEYNEL ÖZEN	İSTANBUL	<i>Z. Ö.</i>
17	DİLŞAT CANBAZ KAYA	İSTANBUL	<i>D. C. K.</i>
18	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	<i>H. Ö.</i>
20	ALİ KENANOĞLU	İSTANBUL	<i>A. K.</i>